ISSN No. 0974-035X

An Indexed, Refereed & Peer Reviewed Journal of Higher Education

Towards Excellence

UGC-HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT CENTRE,
GUJARAT UNIVERSITY, AHMEDABAD, INDIA

CONSTRUCTION AND EFFECTIVENESS OF LEARNING OUTCOMES OF 6TH

STANDARD GUJARATI IN G-SLAS OF MEHSANA DISTRICT

મહેસાણા જિલ્લાના ધોરણ - 6 ના ગુજરાતી વિષયના G-SLASના લર્નિંગ આઉટકમ્સ પર
આધારિત સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમની સંરચના અને તેની અસરકારકતા

Ms. Jainee V. Bhojak

પ્રસ્તાવના

NCF 2009 મુજબ બાળકનું પ્રાથમિક શિક્ષણ તેની માતૃભાષામાં જ હોવું જોઈએ. કેમકે બાળક માતૃભાષામાં જ સારી રીતે સમજી શકે છે. તો પછી વિદ્યાર્થીઓ માતૃભાષામાં પાછળ કેમ? મહેસાણા જિલ્લાના વર્ષ 2013-14 ના G-SLAS પરિણામ (પ્રથમ સત્ર) માં ધોરણવાર અને વિષયવાર સૌથી ઓછી સિદ્ધિ ધરાવતાં પાંચ વિષયમાં ધોરણ:6 ગુજરાતી સૌથી નિમ્ન કક્ષાએ માલૂમ પડેલ છે. ગુજરાતી ભાષાની અભિવૃદ્ધિ કઈ રીતે વધારી શકાય? આનંદ સાથે વિદ્યાર્થીઓ ગુજરાતી ભાષાની અભિવૃદ્ધિ કરે તે માટે સંશોધકે એક પ્રયોગ દ્વારા સંશોધન કરવાનો પ્રયત્ન કરેલ છે.

➤ શીર્ષક

મહેસાણા જિલ્લાના ધોરણ - 6 ના ગુજરાતી વિષયના G-SLASના લર્નિંગ આઉટકમ્સ પર આધારિત
સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમની સંરચના અને તેની અસરકારકતા

Construction and Effectiveness of Learning Outcomes of 6th Standard
Gujarati in G-SLAS of Mehsana District

➤ હેતુ

- 1) ધોરણ 6 ના વિદ્યાર્થીઓ માટે ગુજરાતી વિષયના પસંદિત લર્નિંગ આઉટકમ્સ આધારિત સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમની સંરચના કરવી.
- 2) સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમની મહેસાણા જિલ્લાની પસંદિત શાળામાં અજમાયશ કરવી.

૩) સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમની અસરકારકતા જાતિ સંદર્ભે ચકાસવી.

➤ ચાવીરૂપ શબ્દો

G-SLAS : જીસીઇઆરટી દ્વારા સમગ્ર રાજ્યના ધોરણ ૩ થી ૮ ના વિદ્યાર્થીઓની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ તપાસવા લેવામાં આવેલ હેતુલક્ષી કસોટી આધારિત પ્રોજેક્ટ જેનું પૂરું નામ ગુજરાત સ્ટેટ લેવલ લર્નિંગ અચિવમેન્ટ સર્વે છે.

સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમ: પસંદિત લર્નિંગ આઉટકમને ધ્યાને લઈ તેને સુધારવા માટે રચવામાં આવેલ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમનું આયોજન

➤ મહત્વ

માતૃભાષામાં વિદ્યાર્થીઓ રસપૂર્વક અભ્યાસ કરે અને કઠિનબિંદુમાં સુધાર કરી વિદ્યાર્થીની કચાશ દૂર કરવા માટે પ્રસ્તુત સંશોધન મહત્વનું છે.

➤ ઉત્કલ્પના:

- ૧ મહેસાણા જિલ્લાની કડી તાલુકાની પસંદિત શાળાના ધોરણ ૬ ના વિદ્યાર્થીઓના સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમ આધારિત ઉત્તર કસોટીના સરાસરી પ્રાપ્તિાંકોમાં પ્રાયોગિક અને નિયંત્રિત જૂથ વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.
- ૨ મહેસાણા જિલ્લાની કડી તાલુકાની પસંદિત શાળાના ધોરણ ૬ ના વિદ્યાર્થીઓના સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમ આધારિત ઉત્તરકસોટીના સરાસરી પ્રાપ્તિાંકોમાં પ્રાયોગિક જૂથના કુમાર અને કન્યા વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય

➤ ચલ

ક્રમ	ચલનો પ્રકાર	ચલ	ચલની કક્ષા
૧	સ્વતંત્ર	ધોરણ ૬ લર્નિંગ આઉટકમ્સના કહેવતો, સૂક્તિ, વિચાર વિસ્તાર , કાવ્યપંક્તિ પૂર્ણ કરો અને મુક્તલેખન આધારિત સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમ	-
૨	ગૌણ સ્વતંત્ર	જાતિ	૧. કુમાર ૨. કન્યા
૩	પરતંત્ર	ધોરણ ૬ ના વિદ્યાર્થીઓની સિદ્ધિ	-

➤ નમૂનો

સમગ્ર મહેસાણા જિલ્લામાંથી ચિટ્ટી ઉપાડી તાલુકો પસંદ કરવામાં આવ્યો. કુલ 10 તાલુકામાંથી કડી તાલુકો પસંદ થયો. તાલુકાની શાળાઓમાંથી જે શાળામાં ધોરણ 6 માં 80 પ્રયોગપાત્ર હોય તેવી શાળાઓની યાદીમાંથી શાળાના પરિણામ, સ્થાન, શાળા પરિવારનો સહયોગ તથા ગુજરાતી વિષયશિક્ષકના આધારે કડી કુમાર શાળા નં. 3 તથા કડી કન્યા શાળા - 4 સહેતુક પસંદ કરવામાં આવી. બંને શાળાઓ એક જ કેમ્પસમાં આવેલ છે. બંને શાળાઓમાં એક વર્ગને નિયંત્રિત જૂથ તરીકે અને બીજા વર્ગને પ્રાયોગિક જૂથ તરીકે પસંદ કરવામાં આવેલ. નિયંત્રિત જૂથમાં તે વર્ગના ગુજરાતી શિક્ષક દ્વારા અને પ્રાયોગિક જૂથમાં સંશોધક દ્વારા 15 કલાક જેટલું અધ્યાપનકાર્ય કરાવવામાં આવ્યું.

➤ પદ્ધતિ

પૂર્વ પ્રાયોગિક યોજનાની DF+ pZ S;M8L ;DS1F H}Y IMHGF

;F\S[ITS ZH}VFT	H}Y	5}J"S;M8L T ₁	:JT\+ R,	pZ S;M8L
E _R X T ₂	5 FIMIUS H}Y E _R	vv	X	T ₂ E
C _R X T ₂	IGI\ +T H}Y C _R	vv	vv	T ₂ C

➤ ઉપકરણ

કહેવતો, સૂક્તિ, વિચાર-વિસ્તાર, કાવ્યપંક્તિ પૂર્ણ કરો અને મુક્તલેખન આધારિત
સ્વ રચિત સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમ

➤ મર્યાદા

પ્રસ્તુત સંશોધનમાં સ્વરચિત કાર્યક્રમનો ઉપયોગ કરેલ છે.
પ્રસ્તુત સંશોધનમાં સહેતુક નમૂનો પસંદ કરેલ છે.

➤ પ્રક્રિયા

સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમ આધારિત પંદર દિવસ શૈક્ષણિક કાર્ય કરાવી છેલ્લે સ્વરચિત 40 ગુણની ઉત્તરકસોટી લેવામાં આવી. તેના પ્રાપ્તાંકોને આધારે સરાસરી તથા ટી-મૂલ્ય મેળવવામાં આવ્યું. જેના આધારે તારણો કાઢવામાં આવ્યા.

➤ ઉત્કલ્પના ચકાસણી અને અર્થઘટન

H01 મહેસાણા જિલ્લાની કડી તાલુકાની પસંદિત શાળાના ધોરણ 6 ના વિદ્યાર્થીઓના સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમ આધારિત ઉત્તર કસોટીના સરાસરી પ્રાપ્તિાંકો વચ્ચે પ્રાયોગિક અને નિયંત્રિત જૂથ વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

સારણી - ૧

પ્રાયોગિક તથા નિયંત્રિત જૂથના વિદ્યાર્થીઓના ઉત્તરકસોટીના પ્રાપ્તિાંકોનું આવૃત્તિ વિતરણ

જૂથ	સંખ્યા(N)	સરાસરી(M)	ટી મૂલ્ય	સાર્થકતા
નિયંત્રિત	60	16.40	3.14	0.05 કક્ષાએ સાર્થક તફાવત છે.
પ્રાયોગિક	59	11.03		

H02:મહેસાણા જિલ્લાના કડી તાલુકાની પસંદિત શાળાના વિદ્યાર્થીઓની ઉત્તરકસોટીના કુમાર અને કન્યાના સરાસરી પ્રાપ્તિાંકો વચ્ચે સાર્થક તફાવત નહીં હોય.

સારણી - ૨

પ્રાયોગિક જૂથના કુમાર- કન્યા ના ઉત્તરકસોટીના પ્રાપ્તિાંકોનું આવૃત્તિ વિતરણ

જૂથ	સંખ્યા(N)	સરાસરી(M)	ટી મૂલ્ય	સાર્થકતા
કુમાર	29	17.69	2.39	0.05 કક્ષાએ સાર્થક તફાવત નથી.
કન્યા	31	16.26		

➤ તારણો

ધોરણ ૬ ના ગુજરાતી ભાષાના લર્નિંગઆઉટકમ્સ આધારિત સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમની ઉત્તરકસોટીના પ્રાપ્તિાંકોમાં પ્રાયોગિક અને નિયંત્રિત જૂથ વચ્ચે સાર્થક તફાવત જોવા મળે છે. એટલે કે નિયંત્રિત જૂથ કરતાં પ્રાયોગિક જૂથની સિદ્ધિ વધુ છે. અને તેથી સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમનો આ પ્રયોગ સફળ રહ્યો છે તેમ કહી શકાય.

પ્રાયોગિક જૂથના વિદ્યાર્થીઓમાં કુમાર અને કન્યાના ઉત્તરકસોટીના પ્રાપ્તિંકો વચ્ચે સાર્થક તફાવત જોવા મળતો નથી. એટલે કે સુધારલક્ષી કાર્યક્રમની જાતિ પર કોઈ અસર જોવા મળતી નથી.

➤ સંદર્ભસૂચિ

- ગુજરાતી ધોરણ 6 પ્રથમ- દ્વિતિય સત્ર પાઠ્યપુસ્તક,ગુ. રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, ગાંધીનગર
- સોની,રમણલાલ 2001, બાળકાવ્ય ગ્રંથાવલિ, ગુર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય, અમદાવાદ
- બક્ષી, ચંદ્રકાંત 2005, ઉત્કૃષ્ટ નિબંધો, નવભારત સાહિત્યમંદિર, અમદાવાદ
- બધેકા, ગિજુભાઈ 2001, વાર્તાનું શાસ્ત્ર, ખંડ પહેલો બીજો, સંસ્કાર સાહિત્ય મંદિર,
- વ્યાસ કીર્તિભાઈ ડી, 2001 , નિરાળા નિબંધો,. ગૂર્જર પ્રકાશન
- ત્રિવેદી, રાજેન્દ્ર,2010, વિચાર વિસ્તાર અને રૂઢિપ્રયોગો, ગૂર્જર સાહિત્ય ભવન
- દવે, જગદીશ, 2010, સંસ્કૃત સુભાષિતો અને સૂક્તિઓ, ગૂર્જર સાહિત્ય ભવન 5-6-7
- પટેલ, નટવર,2010, ગુજરાતી કાવ્યઆસ્વાદ, ગુર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય, અમદાવાદ
- પટેલ, મોહનભાઈ , 2001 નિબંધ લેખન, ગૂર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય, અમદાવાદ
- ગુજરાતી નાટ્યરૂપાંતરો, ધોરણ 5 થી 7, નટવર પટેલ, ગૂર્જર પ્રકાશન, 2010
- બાલવાડી, જુગતરામ દવે, બાલગોવિંદ પ્રકાશન ટ્રસ્ટ,2001
- લોકપ્રિય દોહરા તથા સોરઠા, સંપાદક: અમૃત બાન્ડાઈનવાળા, દર્શિતા પ્રકાશન, માર્ચ: 2013, મહેસાણા
- ઉચાટ,ડી.એ. (2012), શિક્ષણ અને સામાજિક વિજ્ઞાનોમાં સંશોધનનું પદ્ધતિશાસ્ત્ર
- શાહ ,દીપિકા બી (2009) શૈક્ષણિક સંશોધન, અમદાવાદ:યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
- જીસીઈઆરટી, (2015), Gujarat State Level Learning Achievement Survey,(GSLAS), 2013-14
- જીસીઈઆરટી GSLAS REPORT(2015) મહેસાણા જિલ્લાના પ્રાથમિક શાળાઓના બાળકોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ (પ્રથમસત્ર), વર્ષ-2013-14

➤ સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમ

તારીખ	દિવસ	પ્રવૃત્તિ
5/2/16		સ્થળ તપાસ, શાળા પસંદગી, સીઆરસી મુલાકાત, શાળા મુલાકાત, સ્ટાફ મિટિંગ
6/2/16		
8/2/16	અનૌપચારિક શરૂઆત	પ્રયોગ જાણકારી , શાળા આચાર્ય ચર્ચા, પ્રાર્થના કાર્યક્રમ વિદ્યાર્થી પરિણામ, પુસ્તકાલય મુલાકાત, ગુજરાતી ભાષાશિક્ષક સાથે ચર્ચા, પુર્વજ્ઞાન ચકાસવા સામાન્ય પ્રશ્નોત્તરી.
9/2/16	દિન - 1	વિદ્યાર્થી પરિચય, પ્રયોગ જાણકારી, વાર્તા, કવિતા, પ્રાર્થના સંમેલન, નોટ પેન વહેંચણી
10/2/16	દિન - 2	કહેવતો વિશે સામાન્ય સમજ આપી. પાંચ કહેવતોના અર્થ આપ્યા. કહેવતોની સમજ આપી. ઉદાહરણ આપી સમજાવ્યું.
11/2/16	દિન - 3	કહેવતો વિશે વિસ્તૃત સમજ આપી. સમાનઅર્થવાળી કહેવતો વિશે સમજાવ્યું. વિરુદ્ધ અર્થવાળી કહેવતો શીખવવામાં આવી. કહેવત અને રૂઢિપ્રયોગ વચ્ચેનો તફાવત
12/2/16	દિન - 4	સૂક્તિ વિશે સામાન્ય સમજ આપી. પુસ્તકાલયના પુસ્તકોનું પ્રદર્શન યોજવામાં આવ્યું. સૂક્તિ વિશે ઉદાહરણ સહિત સમજ આપી.
13/2/16	દિન -5	સૂક્તિ વિશે વિસ્તૃત સમજ આપી. સૂક્તિ, સંસ્કૃત સુભાષિતોની સમજ આપી. ગુજરાતી લેખનકાર્ય - one to one teaching શરૂ કર્યું. વિદ્યાર્થીઓ જોડાક્ષર લખવામાં ખૂબ નબળા જણાયા. આથી જોડાક્ષરની ઓળખ આપી લેખનકાર્ય કરાવ્યું
19/2/16	દિન -6	વિચાર વિસ્તાર વિશે સામાન્ય સમજ આપી. વિચાર વિસ્તાર કઈ રીતે લખશો? તેના મુદ્દા જણાવ્યા.
20/2/16	દિન -7	વિચાર વિસ્તારનું વાંચન કરાવ્યું. જૂથચર્ચા કરાવી. કહેવતાક્ષરી રમત રમાડવામાં આવી.
22/2/16	દિન -8	કાવ્ય વિશે સામાન્ય સમજ , કવિતા યાદ કઈ રીતે રાખશો? ઘોરણ ૬ ની તમામ કવિતાના રાગ બેસાડી તેનું ગાયન કરાવવામાં આવ્યું.
23/2/16	દિન -9	એક જ કાવ્ય જુદા જુદા રાગમાં ગાયું અને શીખવ્યું જુદા જુદા કાવ્યમાં એક જેવો રાગ(ગરબા, ગાણા, શ્લોગાયન) શીખવ્યું. નરસિંહ મહેતાના ભજનોનું ગાયન કર્યું. કાવ્યનું રસદર્શન કરાવ્યું.
26/2/16	દિન -10	વિદ્યાર્થીઓ પાસે ગવડાવી તેનું કાવ્યરેકોર્ડિંગ મોબાઇલમાં કર્યું ઇન્ટરનેટ પરથી કવિતા રાગ સાથે ડાઉનલોડ કરેલી દર્શાવી નરસિંહ મહેતા, ફિલ્મ આજા નયલે ફિલ્મની કવિતા તથા નૃત્યનાટિકા નિદર્શન કાવ્યો અભિનય સાથે શીખવ્યા.
27/2/16	દિન -11	નિબંધ લેખન કઈ રીતે કરશો? મુદ્દાવાર લખાણ / ફકરાવાર લખાણ લખતા શીખવ્યું
4/4/16	દિન -12	પસંદિત મુદ્દા પર જૂથચર્ચા કરી
5/4/16	દિન -13	નિબંધવાંચન -લેખનકાર્યના નમૂના દર્શાવ્યા

6/4/16	દિન -14	પુનરાવર્તન
7/4/16	દિન -15	ઉત્તર કસોટી

➤ સારાંશ

- ગુણવત્તાસભર શિક્ષણના લક્ષ્યાંકોને સિદ્ધ કરવા GCERT, ગાંધીનગર દ્વારા દર બે વર્ષે G-SLAS (Gujarat State Level Learning Achievement Survey) થાય છે મહેસાણા જિલ્લાના વર્ષ 2013-14 ના G-SLAS પરિણામ (પ્રથમ સત્ર) માં ધોરણવાર અને વિષયવાર સૌથી ઓછી સિદ્ધિ ધરાવતાં પાંચ વિષયમાં ધોરણ:6 ગુજરાતી સૌથી નિમ્ન કક્ષાએ છે. સર્વેના અંતે જે Learning Outcomes (અધ્યયન નિષ્પત્તિ) બહાર મળે છે, તે મુજબ વિદ્યાર્થીઓને ગુજરાતી ભાષામાં શબ્દો, શબ્દના અર્થ, કહેવત, કાવ્યપંક્તિ, મૌલિક લખાણ કઠિન લાગે છે. આજે વિદ્યાર્થીઓ પોતાની જ માતૃભાષાના હાર્દ સમા શબ્દો, કહેવતો, ઉખાણા, વ્યાકરણથી દૂર થઈ રહ્યા છે. આ સમસ્યા નિવારવા નવીન પ્રયોગ હાથ ધરવાનો પ્રયત્ન કરેલ છે.
- સંશોધકે સ્વરચિત સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમની રચના કરી અને પસંદિત શાળાના ધોરણ – ૬ ના વિદ્યાર્થીઓ પર પ્રયોગ કર્યો. ૧૫ દિવસના કાર્યક્રમ અમલીકરણને અંતે ઉત્તર કસોટી દ્વારા ચકાસણી કરતાં પ્રયોગિક અને નિયંત્રિત જૂથ વચ્ચે તફાવત જોવા મળ્યો. જ્યારે કુમાર અને કન્યા વચ્ચે કોઈ તફાવત જોવા મળ્યો નહિ.
- ચાવીરૂપ શબ્દો: G-SLAS, સુધારાલક્ષી કાર્યક્રમ

Ms. Jainee V. Bhojak
Ph.D. student (Hemchandracharya North gujarat
University, Patan) ,
ટેકનિશિયન,ડાટેટ, મહેસાણા
(હાલ કા.ફે.-જીસીઈઆરટી, ગાંધીનગર)
Contact No. 9898321818
E-mail : jaineebhojak@gmail.com